

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX.

V sredo 30. maliga travna (sredoživna) 1851.

List 18.

Letašnja pomlad v okolici Ljubljanski.

Na sv. Jurja dan.

Ni scer varno, dneva pred sončnim zahodom hvalliti, — vunder ker naši mogočni snežniki belo odejo od dne do dne bolj zgubivajo in se je prijetno vreme ustanovilo s pohlevnimi dežji, *) smemo upati, da bo ostalo, kar nam prijazna in nenavadno zgodnja spomlad obilo obeta.

Sadne drevesa so rodovitniga cvetja tako polne, da je na marsikterim drevesu več cvetja, kot perja viditi. Senožeti so kaj dobro zastavljene; sèm ter tje na bolj gnojnih travnikih bi se zamogla, ako bi sila bila, že merva kositi. Žita tudi tako lepo stojé, da jih je veselje viditi; le rež je na nekterih krajih redka, tako da je tû in tam skoraj tretjina manjka; poslednje dni pa se je jela popravljati; posebniga pomina vredno je, da smo letas že na velko saboto na več krajih rež v klasju vidili! Posebno lepo stojí povsod pšenica; tako je zrašena in košata, da na posebno dobrih njivah bojo kmetovavci prav storili, ako jo do verhniga kolenca požanjejo, scer bo preveč slame dala, pa malo zernja. — Bog daj! da bi tudi korún (krompir), kteriga saditi je še nar manj 14 dni čas **), letas dobro donesel, ker bogate létine tako željno pričakujemo. Če bi tudi letašnje leto slabo bilo, ne vémo kaj bomo počeli!

Kako si več in boljšiga gnoja napraviti.

Kar je bilo v „Novicah“ že večkrat priporočano, in kar „kmetijska kemija“ zastran gnoja tako jasno razlaga, je v zboru kmetijske podružnice Badniške poleg Dunaja nek posestnik čez in čez poterdil. Ker ni nikoli preveč od skerbí za pomnoženje in poboljšanje gnoja govoriti, podamo bravcam dobre svete imenovaniga kmetovavca, ki je v zboru takole govoril:

„Da je gnoj duša vsiga kmetovanja, je stara resnica — ravno tako pa je tudi znano, da kmetijam zlo gnoja manjka, ker kmetje za-nj prav ne skerbé in si ga po potrebi pripravljati ne znajo. Ne mislim tedaj prazne slame mlatiti, ako jim povém, kako si zamore vsak kmetič prav lahko gnoj pomnožiti. Kar jim bom povedal, sim sam več let skusil; brez posebnih stroškov sim si na to vižo gnoja še enkrat več, kakor sim ga poprej imel, napravil, in ga tudi močno poboljšal.“

„Jez imam v hlevu le 5 krav. Za steljo imam pri nas navadno hojo (Nadelstreu); z gnojem pa takole rav-

nam: Na dvorišu (proti severju in ne pod kapam) imam nekoliko v tla ponížano gnojniše, ki je s zidam, 2 čevlja visokim, obzidano, da ne more od nikodar voda pritekati. Tikama gnojniša je obzidana in z ilovco zabita majhna jama, kamor se iz hleva gnojnice izteka; tudi od gnojniša pelje pokrit graben (flus) v to tudi pokrito jamo, da se po njem gnojnice iz gnojniša v jamo odceja in ne izduši.“

„Na gnojniše izvoženi gnoj skidam enakomerno, in vsaki teden navozim na gnoj perstí 4 do 5 perstov na debéle, ktero berž z gnojnico polijem, ki se je v gnojnični jami nabrala. Perst pa dobim, da o deževnim vremenu cestno blato nabiram in ga na suh kraj spravljam, kamor tudi vse skup vozim, kar iz grabnov počedim, tudi ilovco, zidno šuto in enako šaro.“

„Da se s tim gnojni kup silno pomnoži, vsak lahko zapopade; — to je pa le manjši dobiček pri tem ravnanju. Veliko večí dobiček je pa ta, da na to vižo vso rodovitno moč gnoja, ki se scer izkadí in v zrak uide, v gnoju obderžim. Znano je namreč vsakimu umnimu kmetovavcu, da pri gnijanju gnoja (kar že nos naznani) se odločvajo amonjakovec in drugi žepleno- in fosforovodeni gazi, ki se, ako je gnoj s zemljo potresen, v njo (sosebno v ilovco) radi zamotajo in tako v gnoju ostanejo. Tak gnoj je z gnijilicam in z mnogimi solmí, ki so v rejo rastljin zlo potrebne, nasiten in tedaj rodoviten. Po tem takim se zgodí, da je taka zemlja ravno tako dobra, kakor iz hleva skidani gnoj, in da poleg tega se tudi vès gnoj poboljša, kteriga, čeravno gnojni kup le enmalo čez zid gnojniša gleda, zamorem že kot dobro podelan, mastin in rodovitin gnoj na polje zvoziti. — To niso prazne besede; ampak gotova večletna skušnja!“

„Zdaj pa vprašam: ali tako očitni dobički niso zadost veliki, vsaciga kmeta k enakimu ravnanju spodbosti? Nekoliko zemlje ali blata si zamore vsak brez velicnih stroškov pridobiti, — in majhin prostor na suhim bo tudi imel, da si to robo skupej zvozi. Časa za to se tudi veliko ne potrebuje. Za posebno uboge bo le prava naprava gnojniša in gnojnične jame enmalo težavna. Če pa pomislijo, kako bogato se tukaj vsak krajcar spleča in stoterne obresti donese, si bojo gotovo prizadjali, za prvo potrebo vsiga kmetijstva — za gnoj — pridno skrbeti. Tudi ni ravno treba, da bi bilo gnojniše obzidano, da je le v takim kraju, da se dežnica vkup ne steka in gnojnice ne spira, in da preveč na sencu ni, ki ga prepeka in mu rodovitno moč izvleče“ *).

*) Ko bi naši župani si na vso moč prizadjali, da bi vsak kmet si pametno gnojniše napravil, bi svoji županí gotovo neizrečeno dobroto naklonili, — in če bi samo to dognali, da bi bilo gnojniše vsaciga sosesčana v pravim stanu, bi zamogli ponósno reči: »mi smo veliko storili.« Ko bi mi župan bili, bi bila to naša poglavna skerb, da bi šli od hiše do hiše, bi vse gnojniša pregledali, in kjer bi napčne

*) Poslednje dni vedno dežuje.

**) Umni kmetovavci so si gotovo dobro, zdravo seme poskerbeli, bojo celí krompir na njivo sadili, ki je bila že v jeseni pognojena, da je gnoj razpadel in se dobro podelal.